

РЕЦЕНЗІЇ

doi: 10.21564/2414–990X.153.233394

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ЄВРОПЕЙСКУ КРИМІНАЛІСТИКУ

У 2020 р. у Латвії вийшла друком книга відомих криміналістів, членів Міжнародного конгресу криміналістів, докторів Володимира Тереховича та Еліти Німанде як синтез їх наукових пошуків у галузі криміналістики за десятилітній період (2010–2020)¹. Це монографічне дослідження у вигляді збірки наукових праць (статей), які були раніше опубліковані в різних журналах та збірниках англійською, латиською та російською мовами. У книзі по-новому сформульовано багато проблем криміналістики, висловлено авторські позиції щодо окремих її питань. Розглядувана наукова праця є яскравим віддзеркаленням стану криміналістики та судових експертиз у Латвійській Республіці.

Становлення та розвиток криміналістики у різних країнах світу відбиває її інтегративну функцію. Розвиток криміналістики, її тенденції обумовлені впливом світових інформаційних потоків, що пов'язані з інтеграцією знань про можливості протидії злочинності у нових реаліях за допомогою науково-технічних, технологічних та інших досягнень сучасного суспільства. Загальність наукового знання постає об'єктивним чинником глобалізації науки. Важливою тенденцією криміналістики є інтеграція знань, урахування світових традицій, пропонування новітніх, інноваційних розробок науки, спрямованих на вирішення завдань протидії злочинності. Криміналістика належить до наук кримінально-правового циклу, що динамічно розвиваються.

У рецензованій книзі автори приділяють увагу проблемам загальної теорії криміналістики, питанням криміналістичної техніки та тактики, методики розслідування злочинів (кримінальних правопорушень). Автори звертаються до дискусійних проблем криміналістики. За своєю структурою робота складається з 45 параграфів (розділів). Обсяг книги – 464 сторінки.

Особливий інтерес викликають підходи авторів до висвітлення теоретико-методологічних проблем криміналістики, структури та змісту криміналістичної теорії (с. 47–55, 98–108), її принципів (с. 224–238, 279–290), предмета (с. 140–150), об'єкта (с. 165–175) та засобів криміналістичного пізнання

¹ Рецензія на монографію: Terehovics V., Nimande E. Rakstu Krajums 2010–2020 / Сборник статей 2010–2020 / Collected articles 2010–2020. Riga. 2020. 464 p.

(с. 56–71, 248–262), з'ясування сутності істинного і ціннісного у такому пізнанні (с. 85–91, 109–127). Метою пізнання є досягнення істини, – стверджують автори – метою оцінки є визначення цінності пізнаваного об'єкта. Загальною особливістю істини і цінності є те, що й істина, і цінність виявляються у взаємозв'язку знань і дійсності (с. 110).

У структурі криміналістичного пізнання вчені виокремлюють методи, які є критерієм ефективності пізнавальної дійсності (с. 191). Особливу увагу зосереджено на з'ясуванні сутності криміналістичного методу (с. 190–197), криміналістичної ідентифікації (с. 19–31), а також питаннях криміналістичної класифікації (с. 72–84) та діагностики (с. 32–46, 128–139).

У межах загальної теорії криміналістики автори досліджують історичний розвиток криміналістики в Латвії (с. 239–247), проблеми розвитку судової експертизи (с. 158–164, 217–223), а також окреслюють стан правового регулювання діяльності судових експертів у Латвії (с. 319–323).

Значне місце в роботі приділено проблемам криміналістичної техніки. У цьому контексті, автори звертаються до розгляду не лише сутності даного розділу криміналістики (с. 304–318), а й до дослідження окремих галузей криміналістичної техніки: криміналістичного зброєзнавства (с. 272–278, 340–346), судового дослідження відеозаписів (с. 324–330), трасології (с. 392–399).

Доволі осяжно в книзі розкрито проблеми криміналістичної тактики, зокрема сутність криміналістичної тактики (с. 360–372), а також тактика проведення окремих слідчих дій під час розслідування злочинів: огляду (с. 347–359, 382–391), опитування (с. 373–381, 432–439), виїмки, видачі та витребування (с. 425–431), ексгумації (с. 451–457, 458–464).

Певну увагу в книзі приділено синтезуючому розділу криміналістики – криміналістичній методиці. Запропоновано сучасний погляд на розуміння криміналістичної методики та її роль у структурі криміналістики (с. 198–205, 206–216, 263–271, 400–424). Дослідники стверджують, що розслідування події злочинного діяння – це специфічна продуктивна пізнавальна активність, у процесі якої людина переслідує головну мету – встановлення обставин події злочинного діяння і обставин, що пов'язані з нею, тобто одержання нового знання (с. 403). На думку авторів, методика – це певним чином організована система методів і технічних засобів пізнання, застосування яких може призвести до очікуваного позитивного результату (с. 209). Іншими словами, криміналістична методика має виконувати прагматичну функцію, сприяти оптимізації процесу розслідування кримінальних правопорушень.

У книзі широко подано ілюстративний матеріал (схеми, таблиці, фотографії), теоретичні положення сформульовано на підставі результатів узагальнення законодавчих та літературних джерел, слідчої та експертної практики.

Вивчення рецензованого видання та його змісту дозволяє зробити загальний висновок про оригінальність цієї роботи, безперечним є її наукове та прак-

тичне значення. Книга буде корисною широкому колу читачів – студентам, викладачам, науковцям, а також практичним працівникам правозастосовних і судових органів (слідчим, детективам, прокурорам, суддям, адвокатам, судовим експертам).

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, дійсний член (академік)
Національної академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України

В. Ю. Шепітько